

TÄYTTÖOHJE: Lue infoteksti ja vastaa kaikkiin kysymyksiin. Tee vastausten perusteella nykytilanteen itsearviointi arvosanalla 1-5 sen mukaisesti, kuinka paljon kyseinen osa-alue vaatii kehittämistä. Arvioi ja kirjoita sen jälkeen mahdollisuutenne vaikuttaa vastauksissa esille nousseisiin seikkoihin. Pohdi ja merkitse, mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten. Kirjoita yhteenveto vastuullisuussuunnitelmaan.

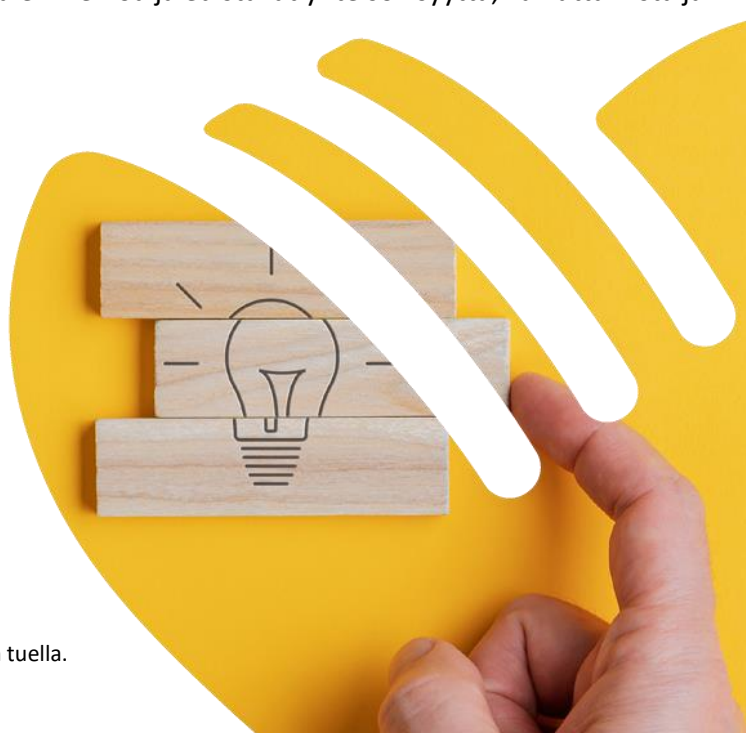
Valitkaa vastuullisuussuunnitelmaan ensisijaisesti ne kehittämiskohteet, jotka ovat saaneet heikon arvosanan (1-2) ja joiden kehittämisellä arvioitte olevan suurimman vaikutuksen.

Strategioiden huomioiminen ja ruokapalveluiden yhteiskunnallinen rooli

Eri strategiat luovat pohjan ruokapalveluiden pitkän aikavälin toiminnalle. Strategiaa ilmentetään käytännön toimenpiteillä. Ruokapalveluiden tulee asettaa toiminnalleen selkeät, mitattavat ja seurattavat tavoitteet. Tavoitteiden toteuttamiselle tulee myös varata riittävästi henkilöstö- taloudellisia- ja teknisiä resursseja ja kohdentaa ne viisaasti.

Strategian toteuttaminen on jatkuva prosessi ja sen noudattaminen edellyttää säännöllistä seuranta, arviointia ja muokkaamista. Organisaation sisällä strategian täytäntöönpanoon osallistuu koko henkilöstö ja strategian toteutuminen vaatii yhteistyötä koko organisaatiolta. Strategian toteuttamisesta raportoidaan ja viestitään henkilöstölle, asiakkaille ja sidosryhmille.

Julkisilla ruokapalveluilla on merkittävä yhteiskunnallinen rooli terveellisen, ravitsevan ja vastuullisesti tuotetun ruuan tuottajana. Ruokapalvelut toteuttavat muitakin yhteiskunnallisia tavoitteita kuten parantavat ruokaturvaa ja huoltovarmuutta, torjuvat ilmastonmuutosta sekä auttavat säilyttämään luonnon monimuotoisuutta, tukevat paikallista elinkeinoa ja edistävät yhteisöllisyyttä, vaikuttamista ja osallistumista.

Kestävän kehityksen strategiat

Ruokapalveluiden on tärkeää tutustua tilaajatahojen (esim. kunnan) strategioihin. On hyvä huomioida kansainväliset sekä kansalliset ja alueelliset kestävän kehityksen strategiat oman ruokapalvelun strategian laatimisessa. Suomi on sitoutunut Agenda 2030 toimintaohjelmaan. Suomen Kansallinen julkisten hankintojen strategiaan (9/2020) on kirjattu tavoite kestäville ja vastuullisille ruokapalvelu- ja elintarvikehankinnoille. Kansallisen hankintastrategian tavoitteita tarkentaa Valtioneuvoston periaatepäätöksessä olevat linjaukset.

Mitkä kestävän kehityksen strategiat ohjaavat toimintaa?	lin kunnan strategiset linjaukset Hiilineutraalisuus HINKU ja VISU, sekä kunnan 50/50 ohjelma				
Miten strategiat näkyvät käytännön työssä ja toimintojen kehittämisessä?	Tavoitteet asetettu hävikin seurannalle, pesuaineiden kulutukselle, energian ja veden käytölle.				
Onko omistajan tai tilaajaorganisaation strategiaan tutustuttu ja hyödynnetty sitä?	Kyllä, se on ohjenuorana kaikelle toiminnallemme.				
Mikä on tärkein toimintaa ohjaava strategia ja miksi?	lin kunnan strategiset tavoitteet ja asiakaslupaukset.				
Kuinka usein strategian toteutumista seurataan ja se päivitetään uusia tavoitteita vastaavaksi?	Seuranta osavuosisikastausten ja tilinpäätöksen yhteydessä, raportointi samoin				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
C					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	

Organisaation johdon sitoutuminen

Mikään yritys tai organisaatio ei voi tänä päivänä ohittaa kestävän kehityksen periaatteiden noudattamista. Vastuullisuustoimille asetetun korkean tavoitetasen on lähdettävä organisaatiosta itsestään, sen arvoista ja visioista.

Johdon on ymmärrettävä toiminnan taloudellisten vaikutusten lisäksi ympäristö- ja ilmastovaikutukset sekä sosiaaliset- ja kulttuuriset vaikutukset. Johdon tulee sisäistää strategia ja olla sitoutunut strategiaan kirjattuihin tavoitteisiin ja niiden toteutumisen seurantaan. Johdon on hyvä säännöllisesti viestiä henkilöstölle ja sidosryhmille, miten strategia jalkautetaan konkreettiseen käytännön toimintaan ja miten vastuullista toimintaa yhdessä kehitetään.

Miten vastuullisuus on huomioitu organisaation visiossa ja arvoissa?

Kuka/ketkä johtavat vastuullisuustyötä?

lin kunnan johtoryhmä

Onko oma strategia esitelty ylimmälle johdolle / suunniteltu yhdessä johdon / tilaaja-asiakkaan kanssa?

Kyllä, se on osana palvelusopimuksia

Miten on varmistettu, että johto viestii omille sidosryhmilleen ruokapalveluiden vastuullisuustoimista?

Ei varmistettu

Millaisia viestintämenetelmiä ja tiedolla johtamisen käytäntöjä on käytössä?

Johdon työpöytä ja siihen merkityt tavoitteet seurantoineen.

Kunnan tiedotelehti kaikille kuntalaisille

Itsearviointi 1-5

1 = vähän tehty
5 = paljon tehty

Merkitse X

1

2

3

4

5

X

Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X

Kulttuurinen

Ekologinen

Sosiaalinen

Taloudellinen

X

Päättäjiin vaikuttaminen

Päättäjiin vaikuttamalla voidaan edesauttaa ruokapalveluiden toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia tuottaa laadukasta ruokaa kuntalaisille Virka-toimi- ja luottamushenkilöt kunnissa, kuntayhtymissä, hyvinvointialueilla, seurakunnissa ja maakunnissa ovat keskeisessä roolissa, kun päätetään julkisten ruokapalveluiden toiminnasta ja tuottamisesta. Aktiivinen vuorovaikutus ja avoin keskustelu ruokapalveluiden toiminnasta lisäävät päättäjien ymmärrystä ruokapalveluita koskevassa päätöksenteossa.

Linjatuilla päätöksillä on vaikutusta alueen elinvoimaisuuteen ja kehitykseen monella tavoin. Linjauksilla voidaan vaikuttaa alueen talouteen ja työllisyyteen, yritystoimintaan, palveluiden laatuun, asukkaiden terveyteen ja turvallisuuteen, ympäristöön ja kestäväan kehitykseen, toimiviin markkinoihin ja huoltovarmuuteen sekä paikalliseen kulttuuriin ja identiteettiin.

Miten ruokapalvelun toimintaa tehdään näkyväksi päättäjille?	Lautakuntatyössä ja valtuustoseminaareissa.				
Kuinka näkyvästi ruokapalvelu tuo esille omia vastuullisuus-asioitaan päättäjien tilaisuuksissa? (esim. hallitus, johtoryhmä, rehtorit, sairaanhoitopiirin johto).	Ei kovin hyvin, parantamisen varaa tässä asiassa on kovasti				
Miten ruokapalvelut voivat vaikuttaa kunnan toimintojen vastuullisuuteen?	Oman toimintansa osalta hyvin asiakkaan toiminnan osalta ei pystytäkään vaikuttamaan. Valinat hankintojen ja kilpailutusten kautta auttavat vaikuttamaan (piilovaikuttaminen)				
Kuinka usein ja miten vastuullisesta toiminnasta ja sen tuloksista viestitään päättäjille?	Osavuositarkastuksen ja tilinpäätösten yhteydessä				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
			X		
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
			X	X	

Yhteiskuntavastuu

Yhteiskuntavastuun toteuttamisella varmistetaan, että yhteiskunta toimii tasapainoisesti, reilusti ja tasa-arvoisesti ja että kaikilla on mahdollisuus elää hyvää elämää omassa toimintaympäristössään ja globaalisti. Yhteiskuntavastuu voi sisältää esimerkiksi ruokapalveluiden sitoutumisen kestäväan kehitykseen ja avun tarjoamisen sitä tarvitseville.

Miten ruokapalvelun toiminta vaikuttaa myönteisesti aluetalouteen?	Ostamalla paikallisesti tuotettuja raaka-aineita, käyttämällä alueen palveluntuottajien palveluja.				
Miten ruokapalvelu toteuttaa globaalia yhteiskuntavastuuta (esim. reilun kaupan periaatteet?)	Ostamalla kestävästi tuotettuja tavaroita ja palveluja. Käyttämällä ympäristömerkittyjä tuotteita				
Millainen suunnitelma ruokapalveluilla on ruoka-avun järjestämiseksi esim. ylijääneen ruoan osalta?	Meillä on käytössä ruoka-aputoiminta hankkeen kautta ja toimiva yhteistyösopimusmalli.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				X	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		X	X	X	

Varautuminen

Varautuminen on epävarman tulevaisuuden ennakkointia, riskien ja uhkatekijöiden kartoittamista sekä poikkeusolojen toimintaohjeiden laatimista. Varautumisen tavoitteena on minimoida mahdollisia haittoja ja vahingonkorvauksia sekä lisätä toimijoiden valmiutta ja kykyä vastata poikkeustilanteisiin, esimerkiksi sähkön ja vedenjakelun häiriöihin sekä raaka-aineiden saatavuushäiriöihin jne.

Varautumisessa voidaan ottaa huomioon monia asioita, kuten ilmastonmuutoksen vaikutukset, pandemiat, sotilaalliset uhat tai luonnonkatastrofit. Varautuminen voi sisältää monenlaisia toimia, kuten suunnitelmien ja toimintaohjeiden laatimista, varajärjestelyjen tekemistä, harjoittelua ja koulutusta sekä resurssien varaamista. Varautumisen tavoitteena on edistää ihmisten ja organisaatioiden kykyä selviytyä erilaisista haasteista ja uhkista.

Ruokapalveluiden varautumissuunnitelma pitää sisällään monta osa-aluetta kuten raaka-aineiden varahankintasuunnitelmat ja vaihtoehtoiset tavarantoimittajat, logistiikan haasteet, poikkeusajan ruokalistat, talousveden saatavuus ja tärkeimpien toimintaohjeiden ja reseptien dokumentointi paperisina.

Onko poikkeusoloja varten tehty varautumissuunnitelma?	Kyllä				
Kuinka usein varautumissuunnitelma päivitetään?	kerran vuodessa				
Kuka/ketkä vastaavat varautumissuunnitelman päivittämisestä?	Toimialueen päällikkö				
Miten varmistetaan, että suunnitelma on koko ruokapalveluhenkilöstön sekä päättäjien tiedossa?	suunnitelma kuukuu osaksi kunnan varautumishjelmaa. Varmistus kuuluu varautumisesta vastuussa olevalle henkilölle. Ateriapalvelun osalta päällikölle ja esihenkilöille.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
			X		
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
			X		

Huoltovarmuus

Ruokapalveluiden varautumisessa tärkeimmiksi nousevat huoltovarmuus ja logistiikka, jotka ovat kansallisen ruokaturvan perusta. Huoltovarmuudessa huomioidaan erilaisia tekijöitä, kuten ruoan saatavuutta, hintaa, laatua ja ympäristövaikutuksia. Huoltovarmuuden varmistamiseksi on hyvä tehdä yhteistyötä eri toimijoiden, kuten viljelijöiden, elintarvikealan yritysten ja viranomaisten kesken. Kotimaisten tuotteiden käyttäminen lisää huoltovarmuutta, joten alueellisten pienten ja keskisuurten yritysten toimintakyvyn säilyttäminen on alueellisen huoltovarmuuden kannalta tärkeää.

Tulevaisuudessa kestävä ruokaturva ei tule pelkästään perustumaan globaaliin keskittämiseen ja tuotannon ulkoistamiseen, vaan paikallisen tuotannon ja kulutuksen globaaliin verkostoitumiseen. Tämä tarkoittaa valtioille sekä oikeutta että velvollisuutta omaan ruokatuotantoon. Globaali elintarviketilanne ja -näkyvä velvoittavat myös Suomen huolehtimaan kotimaisesta tuotannosta.

Millaista yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa huoltovarmuuteen liittyen?

Hankintojen suunnittelussa varmistetaan toimijoiden mahdollisuus toimittaa tavaroita/elintarvikkeita ja palveluja. Valmiussuunnitelmassa on määriteltä ja varattu mm. kalustoa käyttöömmme.

Onko huomioitu hankinnassa esim. tuontiraaka-aineiden valinnassa mahdolliset toimituskatkokset ja miten nämä korvataan?

Kyllä, korvaavat tuotteet ja ruokalistamuutokset ovat mahdollisia

Kuinka hajautettuja / keskitettyjä elintarvikehankinnat ovat?

Hankinnat on hajautettu viidelle eri toimijalle. Tukkutuotteet kahdelle eri toimijalle.

Miten huomioitte paikallisten ja kotimaisten raaka-aineiden ja ruokatuotteiden merkityksen sekä saatavuuden huoltovarmuuden kehittämisessä?

Huomioitu hankintoja valmisteltaessa ja kilpailutettaessa. Käytetään kotmaisia ja paikallisia raaka-aineita silloin kun niitä on saatavilla.

Itsearviointi 1-5

1 = vähän tehty
5 = paljon tehty

Merkitse X

1

2

3

4

5

X

Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin

Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen
		x		x

Määräysten mukainen toiminta

Ruokapalveluiden tulee seurata ja noudattaa omaa toimintaansa koskevia lakeja ja asetuksia, ja olla niistä selvillä. Ruokapalveluille voidaan tehdä erilaisia tarkastuksia ja auditointeja.

Lakien ja asetusten noudattamisen seuranta voi olla osa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, mutta se voi myös olla viranomaisten lakisääteinen tehtävä. Asiakkaiden yksityisyyden suojasta huolehditaan noudattamalla tarkkuutta esimerkiksi erityisruokavalioiden merkinnässä ja tietojen tallennuksessa ja tietojen asianmukaisessa tuhoamisessa ("potilasruokakortit" keskitetyssä ruoanjakelussa). Toiminnassa noudatetaan EU:n GDPR tietosuojaa-asetusta henkilötietojen käsittelyssä.

Ruokapalveluiden tulee myös varmistaa, että yritykset ja muut yhteistyökumppanit esim. tavarantoimittajat noudattavat voimassa olevia lakeja ja määräyksiä.

Miten ruokapalveluita koskevat päivittyvät lait, asetukset ja suositukset huomioidaan?	Lkimuutokset otetaan käyttöön heti kun ne on tulleet. Niistä tiedotetaan asiakkaita, jos ne koskettavat heitä ja heidän toimintaansa.				
Mihin säännöllisiin viranomaistarkastuksiin, auditointeihin ja sisäiseen valvontaan ruokapalvelut osallistuvat?	Oiva-arvioinnit ja ympäristöterveydenhuollon suorittamat työpaikkaselvitykset.				
Millaista palautetta valvonnasta ja auditoinneista on saatu?	Hyvä palaute asiat ovat kunnossa,				
Miten huolehditaan, että GDPR:n edellyttämät tietosuojavaatimukset toteutuvat?	Meillä on käytössä tietoturvaa koskevat yhteiset ohjeistukset. Henkilöstö on suorittanut tietoturvaa koskevan koulutuksen.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
				x	
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x	x		

Tuote- ja palvelutoimittajien arviointi

Toimittajia tarkasteltaessa arvioidaan, miten toimittaja ottaa huomioon ja kehittää kokonaisvastuullisuuttaan tuotannossaan ja toiminnassaan. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalisten ja ympäristönäkökohtien huomioiminen, työllisyyden edistäminen sekä oman henkilöstönsä osaamisen kehittäminen.

Toimittajia arvioidaan myös niiden kyvystä noudattaa erilaisia lainsäädäntöön ja asetuksiin liittyviä vaatimuksia, sekä toimittajien välittömien ja välillisten vaikutusten suhdetta yhteiskuntaan ja sen eri osapuoliin. On tärkeää, ettei esim. alihankinnassa tai tilapäisen työvoiman hankinnassa käytetä yrityksiä, jotka laiminlyövät lakisääteisiä maksuja ja velvoitteita. Lisäksi on entistä tärkeämpää pyrkiä huomioimaan elintarvikkeiden tuotantoketjun eri vaiheiden (myös alkutuotannon ja raaka-aineiden jalostuksen) toteutuminen kestävästi.

Miten toimittajilta vaaditut vastuullisuuden toiminnot ja niiden kehittäminen näkyvät tuote- ja palveluhankinnoissa?	Tuotehankinnoissa toimittajien antamat koulutukset ja tiedottaminen. Hankintojen valmistelussa käytettävät kriteerit edellyttävät raportointia ja seurantaa. Toimittajien tilauskanavat ja niistä saatava informaatio.				
Millainen selvitys toimittajilta vaaditaan ympäristövaikutusten vähentämisestä, henkilöstön hyvinvointiin ja työoloihin liittyvästä kehittämisestä?	Raportti ja ohjeet hankintalain mukaan.				
Millainen selvitys toimittajilta vaaditaan oman alihankintaketjunsä vastuullisuudesta?	Hankintalain mukainen selvitys riippuu hankinnan laajuudesta.				
Itsearviointi 1-5 1 = vähän tehty 5 = paljon tehty Merkitse X	1	2	3	4	5
Kirjoita vaikutusmahdollisuus yllä mainittuihin toimintoihin					
Mihin vastuullisuuden osa-alueeseen toiminto vaikuttaa eniten? Merkitse X	 Kulttuurinen	 Ekologinen	 Sosiaalinen	 Taloudellinen	
		x		x	